

ČAJ V SOBOTO
POPOLDAN

Ko te bom vabil na čaj
ne ustraši se divjih trav
in tigrov in hijen in kač
v mojem vrtu, prijatelj,
Vstopi mirno in potihlo,
narahlo potrkaaj,
kosmati služabnik ti odpre.
Ko vstopiš, ne boj se teme
in grozljivih krikov
in slinastih jezikov, prijatelj.
Moja hiša je blaga in čista,
je slonova kost v soncu,
kljubuje dežju in snegu,
viharju in burji.
Moja hiša je varna streha.
Ne ustraši se divjega psa
ob mojih nogah —
samo ob nedeljah trga ljudi.

Popij skodelico čaja
in odleglo ti bo.

Jurij **Oklonij**
Detela **in pesmi o Samuelu**

OKLONIJ I. Kri

Mrtev na smrt, živ kot sen
si srečen žilo odpira,
z razpolovljeno glavo, pred ogledalom odlomljeno
v luči, le v luči

Če je takšen, zakaj prihaja?
Jaz mislim vedno v dvoje;
oko kot madež v motnem steklu,
ličnica kot nitka v žarnici

Sam kot žalost, sam kot noč,
zvezda — bakla brez ognja,
okno brez zraka, sol brez obraza,
prt čez mrtvaško morje

Z iztekom krvi se rodi Oklonij.
Iz moje misli si zgnete svoje oko,
njegova neskončna blaznost
in moja neskončna slepota.

Zdaj si vsakdo žile zapira,
po ladjah ugašajo svetilke,
nihče si ne zamišlja premikanja meteorjev,
živim za tujo smrt.

II. Morje

Nikoli ne sanjajo nosilci ognja,
ne ura, ki ji počí pero,
ne črni feniks onstran žerjavice,
ne luna ob sončnem mrku

Črna odsotnost v mrtvem obrazu,
kaplja raztopljenega svinca
utrne zrno smodnika v nerojenem očesu.
Tako postane Oklonij živ do konca.

Ne plača za črno vrsto trenutkov,
čeprav življenje misli.
Rečem Okloniju: »Saj je nebo tako moje kot tvoje.«
Odvrne: »MENE ne vzameš.«

V morju so kretnje nezaznavne,
meduza utripa kot sonce,
zidam skalo za svojo smrt,
da bi postal prozoren.

Kaplja krvi se razkolje na dvoje,
v kepi zgnetenega voska
vidim madež, ki ni sled ugaslega stenja,
Oklonij me gleda od blizu.

III. Prst

V mokrem deblu se je zasidrila noč,
roka požene kot listje,
zmrznjena stopala spet oživijo,
čuteč, da je zemlja črna.

Dovolj, da podstavim iver pod
koleno, in noč posivi.
Reke odplavljajo Oklonijevo zenico,
dež čisti in razmehčava struge.

Odkar je voda mrtva, se na obrazu
zbirajo solna zrna.
Zemlja se krči, boječ se
za svojo črnino. Smrt raste s soljo.

Da bi si mislil kapljo krvi za robom nohta
in živec onkraj izprane prsti.
Počrnel bi kakor notranjost očesa,
v temi bi bil neviden.

Okloniju je vseeno, ali ovijalka ob deblu
ali komet na nebu. Še jaz ne čutim,
da se mi dlan nečesa dotika,
da sama nekaj zase jemlje.

SAMUELOVO
TRPLJENJE

Z listi sončnice si zakrije obraz
in se zagriže v črna semena.
Če kdo zakoplje roko v žareče oglje
si misli tuje življenje.

Že iskra, ki šine ponoči iz dimnika lokomotive,
je več, kot lahko misel prenese.
Prsti počivajo na hladni glini,
ob morju zorijo banane.

Pečka se giblje v ustih kot v bubi metulj.
Dlani ne poznajo obraza.
Klitje, blazno kot klanec navzgor:
žalost razpokane zemlje.

Nad črnimi smrekami se zbirajo oblaki.
Noge čutijo zemljo kot ogenj.
Votlina, izgrebena med semeni sončnic,
postane živim ustom tuja in sama.

DRUGA PESEM
O SAMUELU

Prostor med preprogo in parketom,
za mrvo prahu. Za črno muho.
Šipe so v zraku prozorne,
prt na mizi je rdeč,

noht na sredincu raste brez
konca, tudi po smrti.
Pomlad prihaja in zareče blaznost,
sonce se kotali kot rjast šprikljast obroč.

Stopinja na oleseneli površini preproge,
trenutek za mojo otrplost,
za tuji drget ob prvem dotiku podplata,
Samuel se nanovo začne.

Vidim ga prostega, veter ga zanaša po prostoru,
na vsak dotik se prepušča, rdeč
kot žafran, da zakličem: druga pomlad!
Čeprav se strmo zaziram v parket.

V odrevenelosti minejo časi telesa,
rdečina ob prtu preseže pogled,
da bi se spet rodil pri novem ognju.
Šele takrat pade težek dež.

Izmiije prah po parketu in šipah,
znova ga slišim. Zabit potrka, v zemljo udarjen,
z mrtvim nohtom popraska po zunanjem robu zidu,
kjer izbruhne noč kakor gejzir.

**TRETJA PESEM
O SAMUELU**

S prijemom uravnava smrt, ki mogoče drhti.
Perut v gibu žarči bolečino jutra.
V slanem ognju ga zrno peska
ugleda z daljavo v njegovem spominu.

Takrat zazna: zdaj blaznost sanja, sredi
koraka, ki se nikoli več ne ustavi.
Mrkosti v kamnu še kri ne more izžgati
in roka razveže utrip. Žila se trese

pred temo, ki se prosta dneva vrača,
da se pod kožo umiri. Tako je zdaj on,
z očesom zatrtim od tisoč tujih stvari —
lesketanje kakor tjulenj brez sna.

**SAMUELOV
VEČERNI SPEV**

Dež in tisoč let, mojih za
smrt, ki se v zraku odcepi.
Sama zrastejo ramena in sonca,
steblo ožgano od zublja, nemi tilnik je moj.

Znova je dim in drobeče stopinje stvari
v smehu, ki vso temo zaobkroža.
Srednja pesem, srednja zarja,
besni bič in zvon,
v razdalji pred očmi.

Darovan je mrak za neko smrt,
neznano in bleščečo.
Darovan je mrak za neko smrt,
neznano in bleščečo.

Polemika

Novi pogledi na literarno zgodovino?

Jan
Zoltan

Ob časovni razdalji, ki nas danes ločuje od izida Inkretove knjige, se zdi značilno, da to delo skorajda ni doživelo odmeva. Poučen je tudi zapis Tarasa Kermaunerja (Za čistost metodologije, Problemi, 1972, 111—112, str. 146), saj je kritik izrabil to priložnost za popularizacijo lastnih del, ki jih mimogrede razglasi za literarnozgodovinska. Le slabo tretjino prispevka je posvetil Inkretu, in še tu se je zadovoljil le z nekaj daljšimi citati, ki učinkujejo kvečjemu kot nekakšen povzetek obravnavanega dela. Zdi se torej, da delo ni sposobno komunikacije, čeprav je že naslov takšen, da naravnost izziva diskusijo, poleg tega pa je tudi vrsta ugotovitev tako zaostrenih, da izzvenijo kot očitek slovenski literarni vedi. Avtorjev namen je torej zbuditi javno razmišljanje o temeljnih literarne vede, pri tem pa še zdaleč ni uspel, da bi bil dosegel takšen učinek, kot so ga imeli pomisleki, ki so se pojavili v slovenski javnosti sredi petdesetih let, saj ne moremo vzpostaviti vzročnih povezav niti med Inkretovim delom in Kosovo razpravo, ki jo lahko beremo na straneh te revije.*

Prav zato nas zanima, katere komponente Inkretovega dela postavljajo to provokativno razmišljanje v takšen položaj. Temu ne morejo biti vzrok zunanji elementi, npr. avtorjev nepregleden stil, za katerega so značilne nemogoče stavčne zveze z več kot desetimi odvisniki, nepotrebni pomisljaji, narekovaji, velike začetnice in podobni okraski. To verjetno ni tehten vzrok, saj smo se, na žalost, takšnega pisanja že preveč navadili. Naše razmišljanje bo skušalo poiskati tiste teze, ki so toliko pomembne, da lahko dokaj določijo usodo dela, saj se nam s tem posredno pokaže tudi današnje stanje literarne vede.

Delo je zgrajeno dvodelno, saj nas najprej seznanja s pogledi na nekatere teoretične probleme literarne vede, nato pa na podlagi teh spoznanj skuša obdelati konkreten literarnozgodovinski problem. Izbor teme ni naključen, kajti avtor je prepričan, da je slovenska literarna zgodovina blokirana pri obravnavi Koseskega. Tema naj bi bila takšne narave, da nam